

Metodológia a interpretácia práva: realistický pohľad

Tomáš Gábriš

Slovenská akadémia vied, Ústav štátu a práva
Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta

Obsah

- 1. Metodológia aplikácie práva?*
- 2. Pluralizmus interpretačných a argumentačných prístupov v práve*
- 3. Právna interpretácia a argumentácia medzi logikou a etikou*
- 4. Jediné (s)právne riešenie? (právnorealistická kritika)*
- 5. Kazuistické prístupy v aplikácii práva?*

1. Metodológia aplikácie práva?

Thomasius (1655-1728): Interpretačná a aplikačná
jurisprudencia

Claproth (1728-1805): Teoretická jurisprudencia a
praktická jurisprudencia

Kant (1724-1804): Aplikačnú a praktickú sa možno
naučiť len tréningom v praxi!

Metodológia (aplikácie) práva?

- Žiadna metodológia (odmietanie vedeckosti práva)
- Metodologická autonómia
- Metodologická heteronómia

HLAVNÉ PRÁVNE METÓDY

- Hermeneutika (interpretácia)
- Argumentácia
- Logika
- Analýza

Metodológia realizácie a aplikácie práva

REALIZÁCIA (správanie sa/konanie podľa práva)

- identifikovanie práva
- výklad práva (interpretáciu)
- zdôvodňovanie (argumentáciu)

APLIKÁCIA (orgánmi aplikácie práva)

3 vyššie uvedené, +

+ zistenie skutkového stavu

+ podradenie skutkového stavu pod právnu normu

+ vyvodenie záveru

Uznesenie I. ÚS 377/2018

- dôkazná povinnosť v daňovom konaní

- dokazovanie, ... je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Metodika aplikácie práva

- 1.) Identifikovanie práva
- 2.) Identifikovanie (zistenie) skutkového stavu
- 3.) Porovnanie skutkového stavu (ad 2) a hypotézy právnej normy (ad 1)
- 4.) Vyvodenie záveru z právnej normy

Postup aplikácie práva I.

1.) IDENTIFIKOVANIE PRÁVA

- Najvyšší súd Slovenskej republiky 6 Cdo 37 /2010, IV. ÚS 105/2013
- použitie **klasických i moderných výkladových metód**. To znamená predovšetkým ich výklad vo vzájomných súvislostiach prihliadajúc na ich účel ako aj účel zákona ako celku, ...
- Tiež je potrebné mať na zreteli, že **súd nie je viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie a musí odchýliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona**, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v ústavne konformnom právnom poriadku ako významovom celku. Povinnosť súdu nachádzať právo neznamena iba vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonomnom texte, ale **tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom i tam, kde ide o interpretáciu abstraktných noriem alebo noriem nejasných či legislatívne nepresných**.

Postup aplikácie práva II

- 2.) Identifikovanie (zistenie) skutkového stavu – neprávne metódy (dokazovanie, znalci...)
- Okresný súd Trenčín z 20.04.2012, sp. zn. 2T/38/2010: Z judikatúry je zrejmé, že **ak sú dve možnosti skutkového deja**, znalci v znaleckom posudku musia zaujať stanovisko a urobiť záver k obojm týmto alternatívam. Je však nezastupiteľnou úlohou súdu, aby sám, na základe vlastného vyhodnotenia dokazovania zistil, ktorá z alternatív je v súlade s vykonaným dokazovaním, a tak ustálil skutkový stav. **Prijať len jednu z alternatív dvoch možných spôsobov priebehu skutku možno iba vtedy, ak je tento skutkový dej vykonaným dokazovaním jednoznačne a nepochybne preukázaný, kým druhá alternatíva skutkového deja vo vykonanom dokazovaní, hoci bolo realizované v potrebnom rozsahu, nemá oporu. Ak však pretrvávajú pochybnosti** aj po vyčerpaní všetkých potrebných a dostupných možností dokazovania o priebehu skutku, **uplatní sa pravidlo „in dubio pro reo“** (uznesenie Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 6Tz/10/2001), vyjadrené v ustanovení § 2 ods. 10 Tr. poriadku.

Postup aplikácie práva III

- 3.) Porovnanie skutkového stavu (ad 2) a právneho stavu (ad 1)

Subsumpcia – podradenie skutkového stavu pod právnu normu

NS SR z 28.8.2018, sp. zn. 10 Sk 6/2017

Podobne ako v skutkovej oblasti, aj **v oblasti nedostatočne vyloženej a zdôvodnenej právnej argumentácie (subsumpcia skutkového stavu pod zvolené právne normy) nastávajú obdobné následky vedúce k neúplnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia**, čo je však **v rozpore** nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež aj **so zásadami spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru**. (I. ÚS 33/2012)

Schopnosť subsumpcie

Kant – schopnosť podradiť fakty pod normu; jednotlivé pod všeobecné alebo vyvodiť pravidlo

---

Nedá sa naučiť, len trénovať v praxi...

Profesionál nepotrebuje nasledovať logické kroky, má cvik...

Prax vytvára dominantné štruktúry, schémy, prototypy, ktoré profesionál rozpoznáva a po rozpoznaní vyhodnocuje – ak vyhodnotí zle, nanovo kalibruje... (Llewellyn)

Postup aplikácie práva IV

- 4.) Vывodenie záveru z právnej normy – logický sylogizmus:

Dedukcia: Ak A, tak B.

A _____

B

Abdukcia: Ak A, tak B.

pravdepodobne A

B

- *sylogizmus, podľa ktorého ten, kto tvrdí, ten aj dokazuje (affirmanti incumbit probatio)* - Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. mája 2018, sp. zn. III. ÚS 60/2018

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. 10. 2017 II. ÚS 716/2016

•

Jednou z oblastí, kde tieto problémy vystupujú zvlášť do popredia, sú tzv. **medicínskoprávne spory**, ktoré sú charakteristické svojou skutkovou zložitou prejavujúcou sa predovšetkým **súbehom viacerých príčin spôsobilých privodiť daný následok alebo výrazným časovým obdobím medzi príčinou a následkom, čo významne sťažuje dôkaznú situáciu**, prípadne tým, že úroveň aktuálneho stavu poznania v danom čase **neumožňuje spoľahlivo objasniť tvrdený kauzálny priebeh**, nedokonalosťou postupov pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti alebo samotnou povahou biologických procesov

Právnický sylogizmus?

- Epikerémy – odôvodnené premisy – Ak A, tak B, pretože...

- Entymémy – zamlčané premisy

- *Prümm* – konštruujeme premisy!:

*Primárna norma + Pomocné normy + Protikladné (odporujúce) normy =
Rozhodovacia norma*

Popretie metodického postupu aplikácie práva?

Mark van Hoecke – vopred rozhodnuté (intuícia?)

Gustavo Zagrebelsky:

– najprv spravodlivosť, potom argumenty a interpretačné metódy

Llewellyn: prototypické prípady

Henry Montgomery

– 4 kroky rozhodovania sudcov:

- identifikovanie jednotlivých alternatív a ich atribútov
- výber medzi alternatívami (vnútorné rozhodnutie)
- táto zvolená hypotéza sa testuje oproti ostatným možným riešeniam
- ak sa žiadna lepšia alternatíva nenájde, zakrývajú sa nedostatky dovedy dominantnej alternatívy, ale tiež výhody ostatných nezvolených alternatív = konsolidácia (zdôrazňovanie výhod tejto alternatívy oproti ostatným)

Ola Svenson – 4 úrovne rozhodovania:

- 1.) založené na automatickom rozhodovaní v prípade bežných vecí, v ktorých má rozhodujúci subjekt bohatú prax,
- 2.) rozhodnutia, kde výber medzi alternatívami prebieha poukázaním na niekoľko rozhodujúcich atribútov, bez väčšieho konfliktu medzi atribútmi,
- 3.) rozhodnutia, kde nastáva konflikt medzi účelmi regulácie,
- 4.) rozhodnutia, kde nie sú k dispozícii žiadne dané alternatívy ani atribúty v ich prospech alebo neprospech

Prípady pod 3) a 4) sú ťažké prípady (*hard cases*), 4) sú hodnotové.

2.

Pluralizmus interpretačných a argumentačných prístupov v práve

pluralizmus až kakofónia?

Pluralizmus interpretačných prístupov

Historický prehľad:

- gramatický (jazykový), dialektický (systematický) a právnický (doktrinálny, uzuálny a autentický)
- V 17. stor. pribúda historický
- 1700 – iba gramatický a logický (Ch. Thomasius, a dnes Francúzi)
- Po 1800 – Savigny pridáva systematický a historický výklad
- 1886 – Kohler mení logický na teleologický (účelový)
- historický len ako výkladový cieľ, nie druh výkladu?

Pluralizmus interpretačných prístupov dnes

Výkladové ciele:

- Originalizmus vs. Aktualizačný prístup
- Textualizmus (starý vs. nový) vs. Intencionalizmus
- Subjektívny vs. Objektívny

Nové druhy výkladov?

- Funkcionalistický (účelový, teleologický)
- Komparatívny, genetický, koherenčný, prevažujúcou mienkou, judikatúrou (konštantný), ekonomický, funkčný
- Ale v zásade ide stále o
jazykový, logický/teleologický, systémový a historický

Lingvistické interpretačné kánony (common law)

- *expressio unius est exclusio alterius* (implicitné vylúčenie; “vyjadrenie jedného je vylúčením druhého”).
- *eiusdem generis* (“toho istého druhu”) alebo *noscitur a sociis* (“posudzovaný podľa svojich druhov”), napr. ak sa hovorí o prostitúcii a inej amorálnosti, myslí sa ňou práve sexuálna amorálnosť; prípadne, ak sa hovorí o pive, víne a iných nápojoch, myslia sa alkoholické nápoje, a pod.
- pravidlo proti nadbytočnosti
- pravidlá gramatiky – aj tzv. pravidlo posledného antecedentu, podľa ktorého sa podradené vety v súvetiach vzťahujú k poslednému slovu pred podradňovacou vetou, čo sa však v praxi často odmieta a spochybňuje

§ 18 ods. 2 OZ

expressio unius est exclusio alterius

Právnickými osobami sú:

- a) združenia fyzických alebo právnických osôb,
- b) účelové združenia majetku,
- c) jednotky územnej samosprávy,
- d) iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.

Lingvistické interpretačné kánony (common law)

- *expressio unius est exclusio alterius* (implicitné vylúčenie; “vyjadrenie jedného je vylúčením druhého”).
- *ejusdem generis* (“toho istého druhu”) alebo *noscitur a sociis* (“posudzovaný podľa svojich druhov”), napr. ak sa hovorí o prostitúcii a inej amorálnosti, myslí sa ňou práve sexuálna amorálnosť; prípadne, ak sa hovorí o pive, víne a iných nápojoch, myslia sa alkoholické nápoje, a pod.
- pravidlo proti nadbytočnosti
- pravidlá gramatiky – aj tzv. pravidlo posledného antecedentu, podľa ktorého sa podradené vety v súvetiach vzťahujú k poslednému slovu pred podradovacou vetou, čo sa však v praxi často odmieta a spochybňuje

§ 421a ods. 2 OZ

- Zodpovednosť podľa odseku 1 sa vzťahuje aj na poskytovanie zdravotníckych, sociálnych, veterinárnych a iných biologických služieb.
- *eiusdem generis* (“toho istého druhu”) alebo *noscitur a sociis* (“posudzovaný podľa svojich druhov”)

Lingvistické interpretačné kánony (common law)

- *expressio unius est exclusio alterius* (implicitné vylúčenie; “vyjadrenie jedného je vylúčením druhého”).
- *eiusdem generis* (“toho istého druhu”) alebo *noscitur a sociis* (“posudzovaný podľa svojich druhov”), napr. ak sa hovorí o pive, víne a iných nápojoch, myslia sa alkoholické nápoje, a pod.
- pravidlo proti nadbytočnosti
- pravidlá gramatiky – aj tzv. pravidlo posledného antecedentu, podľa ktorého sa podradené vety v súvetiach vzťahujú k poslednému slovu pred podradovacou vetou

Materiálne interpretačné kánony (common law)

- pravidlo miernosti, podobné kontinentálnej zásade – čo nie je zakázané je dovolené, a zásade *nullum crimen sine lege*.
- kánon proti retroaktivite,
- kánon ústavne konformného výkladu,
- v podmienkach federácie tiež kánon, podľa ktorého federálne zásahy musia byť úplne jednoznačné a nepochybné, inak ich súdy na štátnej úrovni nemusia aplikovať.

Kanada má vlastný *Interpretation Act*

Interpretačné kánony v SR?

Čl. 3 CSP

(1) Každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať **v súlade s Ústavou** Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to **s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené**.

(2) Výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je **v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné**. Nikto sa však **nesmie dovolávať slov a viet tohto zákona proti ich účelu a zmyslu podľa odseku 1**.

- Čl. 4 CSP

(1) Ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi **podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.**

(2) Ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, **ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti** a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky **a ustálenú rozhodovaciu prax** najvyšších súdnych autorít.

Interpretačné kánony v SR?

- čl. 3 a 4 základných princípov Civilného sporového poriadku

*Každé ustanovenie **tohto zákona** je potrebné vykladať v súlade s Ústavou ...*

Výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné. (Ale nie proti účelu a zmyslu!)

Analógia + podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom

- v medzinárodnom práve verejnom čl. 31-33 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve

- Neoficiálne – Jan Wintr:

– jazykový, systematický, historický a teleologický výklad

+ 10 pravidiel prednosti (priorita jazykového výkladu)

Krajský súd Žilina z 13. 02. 2018, sp. zn. 11 Co 10/2018

- Nakoľko v sporoch medzi jednotlivcami je priamy účinok smernice v zásade vylúčený, vnútroštátny súd musí skúmať, či môže smernici priznať aspoň účinok nepriamy, teda **či môže Zákon o spotrebiteľských úveroch vykladať eurokonformne**. Tento nepriamy účinok smernice (**eurokonformný výklad zákona**) však nie je absolútny, pretože takýto výklad **nemôže nahradiť výslovné znenie zákona**, pretože by sa jednalo o výklad **contra legem** a rovnako tak **eurokonformným výkladom nemožno porušiť ústavný princíp právnej istoty**. To znamená, že pokiaľ aj zo smernice vyplýva, že absencia určitých náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere nemá spôsobovať bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru, nemožno v tomto svetle vykladať zákon č. 129/2010 Z. z., ktorý vyslovene hovorí, že práve absencia tých istých náležitostí bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru spôsobuje. Takýmto výkladom by došlo k neprípustnému výkladu contra legem.

Právna istota!

- Súčasne, ak by aj súd v tejto veci postupoval tak, že by použil výklad načrtnutý v predmetom rozsudku Súdneho dvora, má za to, **že by došlo k nedôvodnému narušeniu ústavného princípu právnej istoty a nedôvodného odklonu od ustálenej súdnej praxe**. Uvedené je neprípustné aj s poukazom na čl. 2 ods. 2 CSP, podľa ktorého právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

Non-interpretácia (A. Barak)

- zmena zákona v záujme predídenia absurdnosti a za účelom naplnenia účelu zákona aj za cenu rozporu s textom zákona (*contra legem*),
- vyplňanie medzier zákona,
- rozhodovanie prípadov vnútorných protirečení,
- situácia opravy chýb textu zákona

Najvyšší súd z 18. 07. 2018, sp. zn. 9 Sžso 79/2016

- Ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 274/07 z 11.10.2007 uviedol, že „**orgány aplikujúce správne právo a spomedzi nich osobitne sudcovia pri rozhodovaní v správnom súdnictve, sú oprávnení nedostatky zákonnej právnej úpravy svojím výkladom odstraňovať.** Takéto odstraňovanie však nemožno považovať za legislatívnu činnosť, ktorá by narúšala ústavný princíp trojdelenia štátnej moci. Sudca pri interpretácii normy správneho práva nesmie tvoriť, ale môže odhaľovať a formulovať vzťahy medzi jednotlivými právnymi normami vychádzajúc z účelu a zmyslu právnej úpravy. Jedinou požiadavkou, ktorá je pritom na sudcu kladená, je ústavná konformita výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy).“

II. ÚS 695/2017 z 5.12.2018 – škoda/ujma

- V okolnostiach danej veci proti tejto zásade stojí v kolízii princíp teleologickej/hodnotovej a systematickej koherencie vnútroštátnej právnej úpravy prijatej pre účely vykonania smernice s úniovou právnou úpravou. V označenom prípade tak v abstraktnej rovine ide o **napätie/kolíziu medzi požiadavkou teleologickej/hodnotovej a systematickej koherencie vnútroštátnej právnej úpravy s úniovou úpravou** na jednej strane a **terminologickej koherencie pojmov používaných v rámci vnútroštátnej právnej úpravy** na strane druhej, pričom je zároveň zrejmé, že túto kolíziu možno v okolnostiach danej veci vyriešiť iba uprednostnením jedného alebo druhého princípu.

- V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že **ústavný súd** sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyjadril k vzájomnému vzťahu medzi jazykovými výkladovými metódami a teleologickými/hodnotovo orientovanými metódami výkladu, prípadne systematickými výkladovými metódami v tom zmysle, že **jazykový výklad môže predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy**, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; **na overenie správnosti** či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom **slúžia ostatné interpretačné prístupy**, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného a eurokonformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (**IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010**). Ústavný súd nevidí žiaden zmysluplný dôvod, aby v okolnostiach danej veci bola kolízia jednotlivých výkladových metód modifikovaná a použitá iným než už naznačeným spôsobom

Argumentácia v práve

Diskurzívny základ interpretácie

Dialóg oproti monológ (zdôvodňovaniu) interpretácie

Reasoning, razonamiento, dôvodenie

- Vnútorne odôvodňovanie (právny argument) – objektívne, logicky správne (deduktívne)
- Vonkajšie odôvodňovanie (iné než právne argumenty) – pragmatické, presvedčivé, akceptovateľné, neformálna logika (nededuktívne)

Pluralizmus argumentačných prístupov

J. Stelmach:

1. všeobecné regule argumentácie (platné pre každú argumentáciu: racionálnosť, zameranosť na cieľ)
2. právnické regule argumentácie (napr. argumentácia musí byť v súlade s právom)
3. topiky (zväčša v podobe zaužívaných latinských sentencií – napr. nemo plus iuris) a topické argumenty (napr. argumentum a simili).

Právnická
argumentácia=
argumentácia
právnika

Všeobecná argumentácia

Právna argumentácia

Topika (právna aj právnická)

Argumentačné fauly

Všeobecná argumentácia

Clara non sunt
interpretanda

Slušnosť

Pravdivosť

Zameranosť na
fakty

Odvolávajúca sa na
všeobecne platné
zásady a prax

Sloboda a rovnosť

Zameranosť na cieľ

Rešpektujúc
zásady jazykovej
komunikácie

Právna argumentácia (argumentácia právom)

V súlade s
právom

Zohľadňujúca
právnu prax a
právne zásady

Giovanni Tarello (aj právnické topiky)

15 základných právnych argumentov:

- **1. argument a contrario**
- **2. argument a simili**
- **3. argument a fortiori**
- 4. argument úplnosti právnej úpravy
- 5. argument koherentnosti
- 6. argument psychologický a genetický (vôľou zákonodarcu)
- 7. argument historický

A contrario

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 637/2012-9:

- § 36 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého vznik, zmenu alebo zánik práva či povinnosti možno viazať na splnenie podmienky. Na nemožnú podmienku, na ktorú je zánik práva alebo povinnosti viazaný, sa neprihliada.
- Použitím *argumentum a contrario* možno z citovaného § 36 Občianskeho zákonníka dospieť k záveru, že na „nemožnú podmienku“, na ktorú je viazaný vznik práva alebo povinnosti (tak ako to je v okolnostiach prípadu), je potrebné prihliadať.

A simili

- Analógia - PL. ÚS 34/2014
- Na túto odatočnú úpravu hlasovacieho lístka možno na základe dôkazu podobnosti (argumentum a simili) aplikovať § 38 ods. 3 zákona o voľbách, t. j. že obdobne ide o takú odatočnú úpravu hlasovacieho lístka, ktorá nijako nespochybňuje na tomto hlasovacom lístku vykonanú úpravu v zmysle § 31 ods. 4 zákona o voľbách a ktorá takto nespôsobuje neplatnosť tohto hlasovacieho lístka. Na tomto základe, uplatňujúc materiálny prístup k hodnoteniu prejavu vôle voliča, možno predmetný hlasovací lístok považovať za platný.

A fortiori

- **A maiori ad minus** - I. ÚS 57/07:

Ak vyplýva priamo z čl. 9 ods. 16 ústavného zákona, že **pri určení výšky pokuty (v prípade ak mesačný plat verejného funkcionára je nižší ako priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok)** sa vychádza z priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky za uplynulý kalendárny rok, potom ústavne konformným (argumentum a maiori ad minus) je riešenie, že **nielen nižší, ale tiež žiadny plat verejného funkcionára v predchádzajúcom roku** je (po splnení ostatných zákonom predpokladaných náležitostí) spôsobilý vyvolať následky uvedené v čl. 9 ods. 16 ústavného zákona.

- **A minori ad maius - II. ÚS 789/2016:**

Ak sa za verejného funkcionára **v období jedného roka od skončenia výkonu verejnej funkcie považuje osoba, ktorá sa po uplynutí volebného (funkčného) obdobia už neuchádza o opätovné nadobudnutie verejnej funkcie, tak o to viac treba za verejného funkcionára kontinuálne považovať osobu, ktorá opätovne verejnú funkciu nadobudla** („argumentum a minori ad maius“, t. j. „od menšieho k väčšiemu“).

- **8. argument apagogický (ad absurdum)**
- 9. argument teleologický
- 10. argument ekonomický
- 11. argument z authority
- 12. argument systematický
- 13. argument z podstaty veci
- 14. argument spravodlivosťou
- 15. argument princípmi alebo **analógiou.**

Ad absurdum

- 2 Sžf 23/2012:

Najvyšší súd Slovenskej republiky **nesúhlasí s argumentom žalobcu, že keď nebol žalobca zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, nie je daňovníkom dane z nehnuteľností, nakoľko výkladom argumentum ad absurdum by bolo možné prísť k záveru, že vlastník, ktoré nie je zapísaný v katastri nehnuteľností, nie je povinný platiť daň z nehnuteľností** (pozemkov, stavieb); v tom prípade by bolo jeho záujmom, aby čo najdlhšiu dobu v katastri nehnuteľností zapísaný nebol a aby mu vo vzťahu k nehnuteľnosti nevznikla žiadna daňová povinnosť.

Výskum z 1991 - 11 druhov právnych argumentov

- **A. Lingvistické argumenty:**
  - 1. Argumenty z bežného významu slov.
  - 2. Argumenty z technického, špeciálneho významu slov (či už bežných alebo odborných).
- **B. Systematické argumenty:**
  - 3. Argumenty kontextuálne – podľa kontextu daného zákona alebo súvisiacich predpisov.
  - 4. Argumenty z predchádzajúcej interpretácie príslušnými orgánmi.
  - 5. Argument analogický.

- 6. Argument logický, pracujúci so vzťahmi medzi právnymi pojmami.
- 7. Argumenty odvolávajúce sa na právne princípy.
- 8. Argumenty z právnych dejín.
- **C. Teleologicko-evaluatívne argumenty:**
- 9. Argumenty z účelu zákona.
- 10. Argumenty z účelu zákona vyjadreného priamo v texte zákona.
- **D. Transkategorické (intencionálne) argumenty:**
- 11. Argumenty opierajúce sa o to, že legislatíva mienila dať určitým slovám špecifický význam.

Právne topiky – hotové právne argumenty

Pacta sunt servanda

Lex retro non agit

Lex neminem cogit ad impossibilia

Lex non obligat nisi promulgata

Ignorantia iuris nocet

Lex superior derogat legi inferiori

Lex posterior derogat legi priori

Lex specialis derogat legi generali

Res iudicata pro veritate accipitur

De minimis non curat praetor

Vigilantibus iura scripta sunt

Audiatur et altera pars

Nemini permittitur venire contra factum proprium

Vim vi repellere licet

Impossibilium nulla obligatio est

Ne ultra petita, nemo plus iuris, in dubio pro reo, nullum crimen...

Argumentačné fauly, logické fauly, eristické,
klamlivé argumenty, logical fallacies

<https://bookofbadarguments.com/sk/>

<http://www.hatefree.cz/co-delat-kdyz/argumentacni-fauly/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Logick%C3%BD_klam

Kruhový
argument
= podstata
fungovania
práva?

3. Právna interpretácia a argumentácia medzi logikou a etikou

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 236/2006

- nerešpektovanie racionálneho a logického výkladu najvyšším súdom viedlo k účinkom nezlučiteľným s ústavnou úpravou základných práv. Navyše, najvyšší súd tiež nijako nezdôvodnil, prečo sa pri interpretácii **odchýlil od základných princípov logického uvažovania a výkladu**, a neuviedol žiaden logický a presvedčivý dôvod na výklad, ktorý zvolil. Najvyšší súd k celej veci iba uviedol, že „nie je možné aplikovať na tú istú právnickú osobu súčasne ods. 1 a ods. 2 § 2 zákona o slobode informácií.“ a že **žalovaný „nemôže byť povinnou osobou podľa § 2 ods. 1 a zároveň podľa ods. 2 zákona“**. Ide iba o ničím nezdôvodnené konštatovanie, ktoré nie je podopreté žiadnym dôvodom alebo argumentom. Teória právnej logiky jednoznačne potvrdzuje, že konštrukcia uvedená v napadnutom rozhodnutí **nie je v súlade so zásadami právnej logiky**. Záver, že **žalovaný „nemôže byť povinnou osobou podľa § 2 ods. 1 a zároveň podľa ods. 2 zákona“**, je v rozpore so štandardnými právnologickými postupmi, konkrétne s tzv. logikou tried.

- **Žalovaný nepochybne spĺňa znaky triedy povinných osôb podľa § 2 ods. 1 zákona o slobode informácií, pretože je právnickou osobou, ktorej zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy. Žalovaný zároveň nepochybne spĺňa aj znaky triedy povinných osôb podľa § 2 ods. 2 zákona o slobode informácií, pretože je právnickou osobou zriadenou zákonom.**

Logika v práve?

- Lorenz a Lorenzen – dialogická logika
- protistrany striedavo používajú prostriedky útoku a obrany až do dosiahnutia úspechu v spore
- Od aktivity strán závisia premisy, z ktorých vychádza súd v závere
- Vyšetrovací princíp – bližšie ku klasickej logike

Etika a právo

- Dilema s výhybkou (zostrelením lietadla)
- Deontologická, utilitaristická a kazuistická etika
- Nie je jedna správna odpoveď, ani celosvetovo, ani lokálne

4. Jediné (s)právné riešenie?

Tradičný pohľad:

TELEC, Ivo: Metodika výkladu právnických předpisů (Brno, 2001), s. 7:

„formální interpretační metody právní vědy jsou natolik zřetelné, zřejmé a přezkoumatelné, že není možné... Aby dva právníci dospěli k odlišnému výkladovému závěru, pokud jde o tentýž právní předpis. Právo je pouze jedno a správné.“

Jedna (s)právná odpověď? (Dworkin)

Najvyšší súd z 18. 07. 2018, sp. zn. 9 Sžso 79/2016

- jednotlivé ustanovenia jednoduchého práva sú všeobecné súdy povinné interpretovať a aplikovať v prvom rade vždy z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou garantovaných základných práv a slobôd. Totiž **aj v prípade hypoteticky možnej konkurencie viac metodologicky racionálne obhájitelných interpretačných alternatív je nutné zvoliť ako výsledok výkladu tú, ktorá opodstatnene nadobúda prednosť pred ostatnými, t. j. uprednostniť interpretáciu takú, ktorá je ústavne konformnejšia...** Súdu prislúcha, aby sa zaoberal otázkou, či **mechanická a formalistická aplikácia zákona bez ohľadu na zmysel a účel záujmu chráneného právnou normou, nemôže priniesť absurdné následky** a v prípade, že tomu tak je, aby takúto interpretáciu zákona odmietol a zvolil výklad v duchu zákona. ...

Dve možné riešenia?

Najvyšší súd z 18. 07. 2018, sp. zn. 9 Sžso 79/2016

Správca ... zvolal veriteľský výbor v alternatívnom zložení – a to tak veriteľský výbor za účasti sťažovateľa (zasadnutie v tomto zložení, na ktorom bol aj schválený záverečný návrh reštrukturalizačného plánu sa konalo 13. októbra 2014) ako aj **veriteľský výbor v zložení bez účasti sťažovateľa pre prípad, že sťažovateľ ex lege nie je členom veriteľského výboru** (prvé zasadnutie veriteľského výboru v tomto zložení, ... sa konalo 5. novembra 2014...)

Správca sa pre vylúčenie pochybností **snažil vyhovieť obom možným interpretáciám** zákona a to spôsobom, aby boli dodržané všetky relevantné zákonné lehoty (vrátane lehoty na predloženie záverečného návrhu reštrukturalizačného plánu). **V dobrej viere tak vyvíjal snahu, aby z dôvodu nejasnej právnej interpretácie ustanovení o zložení veriteľského výboru nedošlo k zastaveniu reštrukturalizačného konania**, ktoré umožňovalo výrazne väčší rozsah uspokojenia veriteľov dlžníka ako prípadný konkurz.

... okresný súd o zastavení reštrukturalizačného konania a vyhlásení konkurzu na majetok upadcu rozhodol bez nariadenia pojednávania,

Argumentácia strán

- Z dikcie ustanovenia § 126 ods. 3 štvrtej vety ZKR bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že **obmedzenie sa vzťahuje iba na prípady, kedy sa spriaznený veriteľ stáva členom veriteľského výboru na základe voľby na schôdzi veriteľov**. Z citovaného ustanovenia nevyplýva, že by bolo možné rozširovať jeho aplikáciu na prípady, kedy členstvo vzniká zo zákona alebo z rozhodnutia súdu. **Ustanovenie § 127 ods. 2 ZKR jednoznačne ustanovuje, že „členom veriteľského výboru je vždy veriteľ, ktorý podal návrh na povolenie reštrukturalizácie“**.
- Nie je totiž sporné, že v danej situácii **existovali dve alternatívne interpretácie § 126 ods. 3 v spojení s § 127 ods. 2 ZKR, pričom obe sú teoreticky plauzibilné**. Zároveň nie je sporné, že účelom reštrukturalizácie je uspokojenie veriteľov, pričom podmienkou úspešnej reštrukturalizácie je schválenie plánu príslušnými veriteľskými orgánmi. V danej situácii bol priestor, a vzhľadom na zákonné lehoty aj čas na to, aby bolo obom interpretáciám vyhovené a aby bol reštrukturalizačný plán pri oboch alternatívnych zloženiach veriteľského výboru schválený. Zatiaľ čo sa správca a veritelia o takéto schválenie v dobrej viere pokúšali, okresný súd reštrukturalizáciu konvertoval na konkurz.

Veci pred veľkým senátom?

- **Uznesenie z 18. decembra 2017, sp. zn. 1 VCdo 4/2017**

Spor o interpretáciu právnej normy je daný, ak sú v najmenej dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré odlišným spôsobom vykladajú (interpretujú) rovnakú právnu normu.

Príklad - štrajk

- právo na štrajk upravené len rámcovo v ústave
- Vykonávací zákon chýba, alebo je stručný (z. o kolekt. vyjednávaní, ZP)

- Tri správne riešenia:
  - a) štrajk je vylúčený, ak taký zákon nie je prijatý,
  - b) štrajk je možný v akejkoľvek podobe,
  - c) štrajk je možný v súlade s hodnotami a základnými právami zaručenými ústavou.

Obdoba v SR:

- právo na štrajk je zakotvené v čl. 37 ods. 4 Ústavy SR
- čl. 51 ods. 1 Ústavy SR: „(1) Domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.“
- zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní rozoznáva len štrajk za účelom uzavretia kolektívnej zmluvy a solidárny štrajk.
- Čl. 10 základných zásad Zákonníka práce (právo na štrajk)
- Pl. ÚS ČR 20/05 – opomenutie zákonodarcu nesmie byť na škodu
- 1 Co 10/98 – štrajk prípustný

Právnorealistická kritika sylogizmu

- Pierluigi Chiassoni – vychádza z J. Wróblewského – 3 druhy sylogizmu:

- 1.) jednoduchý sylogizmus (Ak A tak B. A. Tak B.)
- 2.) sylogizmus voľby medzi dôsledkami (Ak A, tak B1 alebo B2. A. Tak B2)
- 3.) komplexný sylogizmus (zistuje sa, či je splnené A, potom na základe čoho sa vyberá spomedzi triedy B)

V prípade 3) sa už nedá tak ľahko skontrolovať logický postup a racionalita

§ 206 ods. 1 TZ

- Kto opustí dieťa, o ktoré má povinnosť starať sa a ktoré si nemôže zadovážiť pomoc, a vystaví ho tým nebezpečenstvu smrti alebo ublíženia na zdraví, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

Interpretácia práva

Guastini:

- kognitívna (teoretická, vedecká), súdna a kreatívna interpretácia
- in abstracto, in concreto

Chiassoni:

- Syntaktická interpretácia
- Sémanticko-pragmatická interpretácia (text sa dá vykladať rôzne)

Obe splývajú pri rozhodovaní v mysli subjektu rozhodovania.

5 modelov aplikácie práva (Chiassoni)

- Jednoduchý (používanie analógie a iných argumentov)
- Štruktúrovaný (Guastini - rozlišovanie abstraktnej a konkrétnej argumentácie, možné využitie disociácie)
- S interpretačnými návodmi (Wróblewski - primárne návody sú druhy výkladu; sekundárne sú návody na výber medzi nimi)
- S interpretačnými pravidlami (Alexy – koherenčný argument, kontextuálny argument...)
- S interpretačnými kódexmi (určujú poradie a postupnosť výberu medzi primárnymi a sekundárnymi návodmi, a to v terciárnych)

- Primárne interpretačné návody – konkrétny druhy výkladu
- Sekundárne interpretačné návody – monistické, pluralistické alebo holistické; prípadne aj s určitou axiologickou preferenciou (negatívnou alebo pozitívnou, absolútnou alebo relatívnou)
- Terciárne interpretačné návody – ideológia – podstata (materiálne jadro), právna istota, najlepšie riešenie, alebo eklektická kombinácia

Primárny návod

Čl. 3 CSP

(1) Každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené.

(2) Výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné. Nikto sa však nesmie dovolávať slov a viet tohto zákona proti ich účelu a zmyslu podľa odseku 1.

Sekundárny návod

Čl. 4 CSP

(1) Ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

(2) Ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec **podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.**

Pierluigi Chiassoni – pragmatický realizmus

Terciárny návod - princíp opatrnej interpretácie:

- Kombinačná maxima (možnosť výberu medzi interpretačnými metódami)
- Upresňujúca maxima (možnosť upresnenia interpretačnej metódy)
- Maxima výberu prameňov (možnosť výberu podporných argumentov v prospech zvolenej interpretácie)
- Integračná maxima (možnosť vytvoriť nové interpretačné pravidlo)

- Závislosť od cieľov (=pragmatizmus)

Axiologické medzery (teleologická redukcia)

- zákonodarca neprihliadol k dištinkcii, ktorú mal vziať do úvahy
„keby ju vzal do úvahy, určil by inú reguláciu“
- **Disociácia** – rozlíšenie (dištinkcia) normatívnej úpravy na (dve) možnosti –
„Zákonodarca povedal viac než mal a myslel.“
- „cudzinec vo Francúzsku požíva rovnaké občianske práva ako požívajú Francúzi v jeho vlasti“ (čl. 11 Code Civil) – disociácia:
občianskymi právami sa nemyslia ľudské práva – tie patria každému!
- **Vyvrátiteľnosť** normy – okolnosti derogujú normu (časť normy vyčlenenú disociáciou), hoci nie sú výslovne uvedené

Príklad

- „*Prezident má právo veta.*“
- Ktoré zákony môže vetovať? Obyčajné? Ústavné? (**disociácia**)
- Má vykonávať preventívnu kontrolu ústavnosti. (**hodnota, cieľ**)
- Ústavné zákony nemôžu byť protiústavné. (doktrinálny argument)
- Prezident nemôže vetovať ústavné zákony! (**vyvrátenie časti normy**)
- Prezident môže vetovať len obyčajné zákony! (dotvorené ***Juristenrecht***)

Právnorealistická kritika konceptu práva

- Existuje právo pred jeho aplikáciou?
- Je právo poznateľné? (kognitivismus, nonkognitivismus)
- Je právo „praxou práva“? (skepticizmus, realizmus)
- Dominancia súdnej moci?

Pramene práva

- *Systém platných právnych noriem?*
- dynamika,
- kontradikcie (antinómie),
- hierarchie,
- neplatné predpisy,
- normy

- Princípy, zásady, súdna prax, komentáre?
(Peczenik – pramene, ktoré sudca musí, mal by a môže použiť)

Materiálny rozdiel medzi zákonodarstvom a súdnictvom?

Zákon

- normatívny obsah, t.j. zákon je všeobecný a abstraktný
- výsledok vôle (prejav voluntarizmu)
- voľne určené ciele
- činnosť primárna

Rozsudok

- rozsudok je individuálny a konkrétny
- výsledkom poznania a potvrdenia skutočnosti
- konkrétny cieľ – správne aplikovať zákon
- činnosť sekundárna, podriadená, akcesorická

Formálny rozdiel medzi zákonodarstvom a súdnictvom?

Zákonodarstvo

- parlament je reprezentatívny orgán
- deliberácia
- výlučne normatívny obsah
- pôsobí *erga omnes*

Súdnictvo

- súd je naopak byrokratickým orgánom
- „spor o právo“
- aj tzv. motivačnú časť, t.j. odôvodnenie
- pôsobí *inter partes*

Striktný rozdiel?

Sudca ako zákonodarca a zákonodarca ako sudca...

- - existujú aj zákony so singulárnym, konkrétnym obsahom
- - tak ako je úlohou a cieľom súdnictva aplikácia zákonov, tak je cieľom a úlohou zákonodarstva aplikácia ústavy
- - rolu v súdnej interpretácii a v súdnom rozhodovaní hrajú aj hodnoty a princípy – takže aj v činnosti súdov sa vyskytuje prvok vôle a voluntarizmu
- - súdy tiež vyplňajú medzery v zákonoch, čím akoby tvoria právo „erga omnes“.

Sudcovská tvorba práva?

- Súdna interpretácia **zahŕňa aj „tvorbu“ (tvorbu noriem z normatívnych dispozícií/propozícií)**
  - vyplňanie medzier,
  - budovanie axiologickej hierarchie,
  - špecifikácia princíпов,
  - pomeriavanie princíпов,
  - vyvodzovanie implicitných noriem (princíпов)

Najvyšší súd z 18. 07. 2018, sp. zn. 9Sžso/79/2016

- Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 274/07 z 11.10.2007 uviedol, že „orgány aplikujúce správne právo a spomedzi nich osobitne sudcovia pri rozhodovaní v správnom súdnictve, sú oprávnení **nedostatky zákonnej právnej úpravy svojím výkladom odstraňovať**. **Takéto odstraňovanie však nemožno považovať za legislatívnu činnosť, ktorá by narúšala ústavný princíp trojdelenia štátnej moci**. Sudca pri interpretácii normy správneho práva nesmie tvoriť, ale môže odhaľovať a formulovať vzťahy medzi jednotlivými právnymi normami vychádzajúc z účelu a zmyslu právnej úpravy“. **V uvedenom rozhodnutí ústavný súd poukazuje na oprávnenie správnych súdov odstraňovať nedostatky zákonnej úpravy, teda vyplňať tzv. pravé či nepravé medzery v práve**. Aby mohlo byť využité toto oprávnenie, musí však existovať medzera v práve, ktorú treba **výkladom** vyplniť.

Barberis – návrat k právu sudcov?

Dôvody dominancie legislatívy nad súdmi:

- *bola aplikovaná súdmi,*
- *bola kodifikovaná*
- *legitimizovaná demokratickou ideológiou ústavnej moci ľudu*

Dnes:

- Sudcovská tvorba práva?
- Dekodifikácia
- Vládne návrhy zákonov, kódexov

Právny realizmus – význam sudcu

- *Sudca je zárukou spravodlivosti* : Oskar von BÜLLOW
- *Prax je dôležitejšia ako text* : Hermann KANTOROWICZ

- *Cestou práva nie je logika, ale prax* : Oliver Wendell HOLMES
- *Pravidlá na papieri vs. skutočné pravidlá* : Karl LLEWELLYN

- *Právo platí iba ak ho uznávajú súdy* : Axel Anders HÄGERSTRÖM

Tri modely sudcu a súdnictva (François Ost)

- Jupiterovský – ústa zákona

- Herkulovský – sudca ako normotvorca

- Hermes-ovský – sudca ako interpret, mnohosmerná cirkulácia významov

5. Kazuistické prístupy v aplikácii práva?

Zápas formalizmu a antiformalizmu

- Stabilita a neflexibilita
- Flexibilita a neistota
- V upravených otázkach – formalizmus
- V neupravených alebo zle (nedostatočne) upravených neformalizmus

Novodobá kazuistika?

- Hľadanie správneho riešenia pre situáciu bez (vhodnej) normy
- Ľudské práva
- Bioetika
- Moderné technológie
- Rovnaký postup ako v Ríme a v prípade „sudcovského aktivizmu“

Novoveká morálna kazuistika

- Absolútny tutorizmus, podľa ktorého rozhodnutie možno nasledovať iba vtedy, ak s istotou neexistuje žiadny oponujúci zákon (názor).
- Zmiešaný tutorizmus – zastavujúci sa pri každom možnom protikladnom názore/zákone.
- Probabilizmus a probabiliorizmus – stačí, ak je úsudok pravdepodobný alebo pravdepodobne správnejší ako zákon (alebo druhý úsudok).

- Kompenzacionizmus – umožňuje slobodné rozhodnutie aj pri jednoducho pravdepodobnom úsudku, nevyžaduje sa osobitná kvalifikovaná pravdepodobnosť úsudku pri rozpore so zákonom (druhým úsudkom).
- Equiprobabilizmus – je prístupom v situáciách, keď sú vyvážené dva protikladné úsudky. Ak je niekto v pochybnosti, nemá konať.
- Laxizmus je protikladný voči absolútnemu tutorizmu. Na to, aby zákon zaväzoval, musí byť absolútne určitý. Inak nie je zákon záväzný.

Základné pravidlo kazuistiky

- Žiadne pravidlo nemôže platiť, lebo by viedlo nutne k formalizmu!
- Hľadať správne (najlepšie) riešenie vzhľadom na jedinečné okolnosti!
- Právna (ne)istota?

Čl. 2 CSP

- (2) Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.
- (3) **Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.**

Paradoxy a antinómie – hľadanie rovnováhy

- Formalizmus alebo antiformalizmus?
- Viazané, voľné alebo racionálne rozhodovanie?
- Interpretačné a argumentačné kánony alebo pluralizmus interpretácií a argumentácií?
- Kazuistika bez pravidiel?
- Aplikačná prax a skúsenosť? Rozpoznávanie prototypov riešení?

- Aktivizmus + Korektív právnej istoty
- Pasivizmus + Korektív ochrany spravodlivosti (práv a slobôd)
- Medzi nimi je plynulý prechod – kontinuum

Rozlišiteľnosť iba z väčšej perspektívy

distinguishable

indistinguishable

Ďakujem za pozornosť!

gabris.tomas@gmail.com